

VARTTUNEIDEN *iloma*

Jasomaista asumista jo vuodesta 2014

Juhlajulkaisu!

Sisällys

Pääkirjoitus	3
Kymmenen vuotta koteja - varttuneiden ilona!.....	4
Jaso-kohteet esittelyssä.....	6
Harjun Ilona valmistuu 2026.....	8
Naapurista moi!.....	9
Talon sydän on sen asukkaat.....	10
Jason asukasprofiili: Ei mikään perusmummo, vai sittenkin juuri sellainen.....	14
Hyvä asuinympäristö edistää hyvinvointia.....	16
KAHVILLEE!!.....	20
Maalarin värikäs elämä.....	24
Kutsu Jason Ilona-talojen asukkaille	28

***Jaso-kohteet
esittelyssä s. 6***

***Talon sydän
on sen asukkaat s. 10***

***Hyvä asuin-
ympäristö
edistää hyvin-
vointia
s. 16***

10 vuotta Jasoasumista

10-vuotta sitten täytti Huhtasuon Ilonan piha puheensorinasta ja muuttoau-
toista, kun 42 upouutta kotia saivat asukkaat kattojensa alle. Nyt kymmenen
vuotta myöhemmin taloja on yhteensä kuusi ja seitsemäs valmisteilla.

Jaso tunnetaan valtakunnallisestikin esteettömien kotien ja yhteisöllisyyden
mahdollistajana. Ennen kaikkea Jaso on kuitenkin eläkeläisten osaamisen ja
aktiivisuuden taidonnäyte. Tällaista asumismuotoa ei olisi, mikäli aktiiviset
eläkeläiset eivät olisi ryhtyneet tuumasta toimeen. Upeat yhteiset tilat olisivat
tyhjillään, mikäli asukkaat eivät sinne kokoontuisi ja olisi ideoimassa ja toteutta-
massa asukastoimintaa. Meillä asukkaat vastaavat lisäksi päätöksenteosta niin
talojen asukaskokouksissa, asukastoimikunnissa, hallituksessa kuin yhdistyksen
kokouksissakin. Niinpä, eläkeläisten keskuudesta voimaa ja osaamista löytyy
kuin suuresta pitäjästä!

Kiitos teille jokaiselle asukkaalle ja Jason matkassa auttaneelle eläkeläisel-
le kuluneista vuosista! Kiitos toiminnanohjaajille, että teette arvokasta työtä
Ilona-taloissa täydellä sydämellänne! Kiitos yhteistyökumppaneillemme, olette
tärkeä osa Jason tarinaa!

Tämä juhlaulkaisu vie sinut matkalle Jason historiaan, kurkistamaan Ilona-
taloihimme sekä tutustumaan mahtaviin asukkaisiimme sekä toiminnanohjaa-
jiin. Toivottavasti viihdyt matkassa!

Olavi Niemi
Jason perustaja

Anna Maunula
toiminnanjohtaja

**Varttuneiden
asumisoikeusyhdistys Jaso
on perustettu 2012 aktiivisten
eläkeläisten toimesta.**

Kymmeneen vuotta koteja – varttuneiden ilona!

Aikamatka Jason toimintaan,
miten kaikki alkoi ja eteni.

Omaakohtainen tunnekokemus ja peloton mieli ovat muuttaneet maailmaa useaan otteeseen. Näitä oli myös **Olavi Niemellä** vuonna 2011 kun hän oman isänsä kuoleman jälkeen alkoi perehtyä ikääntyvien yhteisöllisen asumismuodon mahdollisuuksiin.

Jo alkuvaiheessa mukaan haluttiin vankkaa osaamista vanhus- ja sosiaalipuolelta, eli mukaan pyydettiin entinen sosiaalijohtaja **Sakari Möttönen**, sekä eläkeläisjärjestön **Pertti Sarja**. Oli tärkeää, että toiminta rakentuu heti laajalle pohjalle, eikä leimaudu yhden kuppikunnan hankkeeksi.

Keskusteluun otettiin mukaan myös **Seppo Ylinen**, joka tuntee asuntojen rahoitusmahdollisuudet, sekä **Reijo Pesonen**, joka on ollut edelläkävijä asumisoikeustalojen ja yhteisöllisen asumismuodon toteuttamisessa. Tässä vaiheessa syntyi päätös ryhtyä toteuttamaan Jyväskylän alueelle uudenlaista, yhteisöllistä asumiskonseptia.

Kiinnostus ja luottamus kasvoi toiminnan edetessä kaikilla tahoilla. Esteettömät, mutta moderniksi suunnitellut asumisoikeusasunnot olivat heti kiinnostavia ja yhteisöllinen asumismuoto luonteva ja toivottu. Talon asukkaat otettiin jo rakennusvaiheessa mukaan hankkeeseen ja sen todettiin tukevan yhteisöllisen asumisen toimintaperiaatteita hyvin. Talon nimeksi valittiin **ILONA**, eli *Ikääntyville, Laatua, Osallisuutta, Neuvoja ja Aktiviteetteja*.

Kaupungin osoittamalle Huh-tasuon tontille, mäntypuiden ja peruspalveluiden kainaloon alkoi piirtymään ensimmäinen talo. Yhdistyksen projektipäälliköksi palkattiin kokenut ja arvostettu vanhustyöntekijä **Sinikka Tyynelä**.

Yhdistyksen perustamispäätös käynnisti varsinaisen työn. Ensimmäisen rakennuskohteen hankesuunnitelma, kustannusarviot ja laskelmat etenivät. Yhteisöllisen asumisen toimintamalli alkoi hahmottua ja rahoittajakin löytyi. RAY:n ja ARA:n myönteiset rahoituspäätökset siivittivät Jyväskylän Työväenyhdistyksen myöntämään 300 000 € omavelkaisen takauksen rakennusajan rahoitusta varten. Tutut suunnittelutoimistot tekivät työtä jonkun verran maksutta, ja Asuntosäästäjät ry lahjoitti joitakin tuhansia euroja yhdistyksen perustamiseen.

Toiminnan toteuttamiseen tarvittiin yleishyödyllinen asumisoikeusyhdistys. Ennen yhdistyksen perustamispäätöstä avattiin keskustelu- sekä kuunteluyhteys Raha-automaattiyhdistyksen, Valtion asuntorahastoon, sekä kaupungin johdon suuntaan. Yhdistys perustettiin 7.2.2012 ja sen puheenjohtajaksi nimettiin Olavi Niemi.

Jaso-kohteet esittelyssä

Huhtasuon Ilona

Kangasvuorentie 22, 40320 Jyväskylä
80 asumisoikeusasuntoa, 40 m²-70,5 m²

Ensimmäiset asukkaat muuttivat Huhtasuon Ilonaan lokakuussa 2014. Talo rakennettiin kahdessa osassa ja toinen osa valmistui elokuussa 2015. Huhtasuolla Ilona-kotien ikkunoista avautuvat metsäiset maisemat, vaikka talo on käytännössä rakennettu samaan pihapiiriin terveysaseman, kirjaston, kaupan ja apteekin kanssa. Täältä on lyhyt matka Sepän kauppakeskuksen vilinään tai hiljaisille metsäpoluille. Naapuritontilla oleva Huhtasuon yhtenäiskoulu ja päiväkotit tuovat arkeen iloista ja aitoa elämää.

Kuokkalan Ilona

Sulkulantie 34, 40520 Jyväskylä
54 asumisoikeusasuntoa, 42 m²-66 m²

Toinen Jaso-kohde valmistui Kuokkalan kukkiville pelloille, Kristillisen kansanopiston läheisyyteen kesällä 2016. Täällä voi olla vähän kuin maalla ja pujahtaa vehreitä polkuja pitkin Jyväsjärven rantaan, Sulkulan puutarhan viljelypalstoille tai aina uusille koiran ulkoilutusreiteille. Vireä Kuokkalan keskusta kaikkine palveluineen on vain kivenheiton päässä ja Kuokkalan silta on aina valaistu, suora reitti keskustan sykkeeseen.

Palokan Ilona

Lukutie 1, 40270 Jyväskylä
52 asumisoikeusasuntoa, 37 m²-68 m²

Keväällä 2018 valmistui jo kolmas Jaso-kohde, uuteen ilmansuuntaan Palokkaan. Tämä talo on kolmen eri toimijan yhteinen seniorikortteli. Jyväskylän pohjoispuolella on monen mummon ja papan, mutta myös monen lapsen ja lapsenlapsen koti. Lähellä vanhoja kotikulmia tai omia lapsia on hyvä asua ja Palokan Ilonassa se toteutuu. Terveysaseman, palveluiden ja kirjaston läheisyys, sekä yhteys luontoon olivat jo tässä kohteessa ja taattua Jaso-koti laatua!

Ilona-taloja löytyy jo viisi Jyväskylässä ja yksi Laukaassa. Kaikki kohteet sijaitsevat palveluiden ja hyvien kulkuyhteyksien läheisyydessä.

Vaajakosken Ilona

Savonmäentie 2, 40800 Jyväskylä
92 asumisoikeusasuntoa, 41,5 m²-66 m²

Vaajakosken vireä kylänraitti sai uutta elämää alkuvuonna 2019, kun aivan sen ytimeen valmistui uusia Ilona-koteja. Pieneltä, mutta pontevalta keskusta-alueelta löytyvät upouudet isot ruokakaupat, apteekit, kahvilat ja kuppilat, uimahalli ja useat urheilutapahtumat. Vaajakosken Ilonassa erityistä on myös joustavat kulkuyhteydet paitsi Suomen pääteille, niin myös ympäri Jyväskylää.

Laukaan Ilona

Arwidssonintie 11, 41340 Laukaa
48 asumisoikeusasuntoa, 40,5 m²-61,5 m²

Vuoteen 2019 mahtui vielä toinenkin Jaso-kohde, joka valmistui Laukaaseen. Tänne, vireän kylän sydämeen asukkaat pääsivät muuttamaan syksyllä. Kauppa, apteekki ja monet muut kylän palvelut löytyvät kävelymatkan päästä. Laukaan keskusta on ollut mieluisa asuinpaikka monelle maaseudulla eläneelle. Kylän lämmin tunnelma ja yhteisöllisyys sopivat hyvin yksin Jason arvojen ja Ilona-talon asukkaiden kanssa.

Kuva: Arkkitehtipalvelu

Kankaan Ilona

Ailakinkatu 10, 40100 Jyväskylä
63 asumisoikeusasuntoa, 36 m²-75,5 m²

Uusi Jaso-kohde valmistui yhteistyössä Koasin kanssa Kankaalle vuonna 2021. Alue on yksi Jyväskylän merkittävimmistä kaupunkikehityshankkeista ja osuva paikka myös Jason senioriasumiselle. Kangas valittiin vuonna 2024 Vuoden kaupunginosaksi, perusteluina kestävä kaupunkisuunnittelu, sekä aktiivinen, yhteisöllinen, kierto- ja jakamistaloutta käytännössä toteuttava asukastoiminta. Kuulostaa aika Jasomaiselta!

Harjun Ilona valmistuu 2026

Tällä hetkellä Jason tarina on jälleen innostavassa kohdassa. Seitsemännen kohteen rakennustöitä odotetaan alkaviksi Jyväskylän keskustan tuntumassa, Harjun kaupunginosassa. Tämä Ilona-talo tulee sijoittumaan Kyllikinpuiston viereen, idylliselle pääosin 50-luvulla rakennetulle laitakaupungille. Uusi talo solahtaa maisemaan hyvin ja se on aito esimerkki muotoilusta, joka on sekä käytännöllistä ja toimivaa, mutta myös esteettisesti kaunista ja paikalleen sopivaa.

Kuten kaikissa Ilona-taloissa, myös tähän taloon valmistuu runsaasti asukkaiden yhteisiä tiloja, joissa on hyvä harrastaa ja toimia yhdessä. Yhteinen olohuone, keittiötilat, kuntosali/hyvinvointitilat, saunatilat ja pesula kannustavat yhteisöllisyyteen. Jokainen asunto on varusteltu laadukkaasti, es-

teettömäksi ja viihtyisäksi – Jason toimintaperiaatteiden ja -mallin mukaisesti.

Harjun Ilona on vain puolen kilometrin päässä keskustan palveluista. Kotikadun varrella on lähikauppa ja bussipysäkillä on vain muutaman minuutin kävelymatka. Hulppea Harju ja koko kaupungin kiertävä Kehä vihreä ovat vain muutaman askeleen päässä kotiovelta. Puhumattakaan Viitaniemen tai Tuomiojärven alueen upeista ulkoilumaastoista. Kaunis puistomainen Tapionkatu on yksi Jyväskylän halutuimmista kotikaduista. Siellä voi olla vähän sivussa, mutta silti yhden askeleen päässä tapahtumista.

Harjun Ilona

Tapionkatu 7, 40100 Jyväskylä
70 asumisoikeusasuntoa, 34 m²-68 m²

Näin haet Jaso-asuntoa

Vapaisiin kohteisiin voi tutustua www.jasoasunnot.com Harjun Ilonaan ja myös muihin kohteisiin on käynnissä jatkuva haku ja hakemukset käsitellään saapumisjärjestyksessä. Vapautuvia asuntoja tarjotaan vain hakemuksen jättäneille. Jaso-asunnot ovat Ara-rahoitteisia asumisoikeusasuntoja.

Mitä Ara-rahoitus tarkoittaa:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (Ara) vastaa keskeisesti valtion asuntopolitiikan toimeenpanosta. Ara myöntää asumiseen ja rakentamiseen liittyviä avustuksia, tukia ja takauksia, sekä ohjaa ja valvoo Ara-asuntokannan käyttöä.

Jaso-kohteissa hakijoilta edellytetään 55-vuoden ikää. Kaikkiin Ara-rahoitteisiin kohteisiin tarvitaan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen myöntämää järjestysnumeroa. Näin varmistetaan, että asunnot jaetaan oikeudenmukaisesti, sekä kohteelle määriteltujen kriteerien mukaisesti.

Järjestysnumero tulee olla valmiina ennen asunnon hakua!

Mitä asumisoikeusasunto tarkoittaa:

Asumisoikeusasunnossa asukkaalla on oikeus asua niin pitkään kuin itse haluaa, mutta sitä ei voi ostaa kokonaan omaksi. Asumisoikeusasunnosta maksetaan kertaluontoinen ASO-maksu, joka on enintään 15 % asunnon hinnasta (+ indeksikorotus), sekä sen jälkeen kuukausittain käyttövastiketta. Asunnosta luovuttaessa ASO-maksu (+indeksikorotus) palautetaan takaisin. Asumisoikeusasuminen mielletään vuokra-asumisen ja omistusasumisen välissä olevaksi vaihtoehdoksi, joka on huoleton ja riskitön asuminenmuoto.

NÄIN HAET JASO-ASUNTOA

1. Hae järjestysnumeroa osoitteesta www.hakija.aso.fi/kirjaudu
2. Tutustu Jason kohteisiin osoitteessa www.jasoasunnot.com
3. Tee hakemus osoitteessa www.jasoasunnot.com/hakemus/
4. Odota Jason työntekijän yhteydenottoa

Takana näkyvälle tontille valmistuu Sirkan ja Anteron uusi koti Harjun Ilona.

Naapurista moi!

Harjun Ilonan tulevat asukkaat **Sirkka ja Antero Hämäläinen** ovat kypsyttelleet ajatusta Jaso-kodista jo vuosia. Kun Harjun Ilona ilmestyi markkinoille, oli aika tarttua tuumas-ta toimeen. Aktiivisille ihmisille ”jasolaisuus” kuulostaa sopivalta asumismuodolta, jossa on enemmän mahdollisuuksia kuin tavallisessa kerrostalokodissa.

Sirkka ja Antero muuttavat Harjun Ilonaan Sirkan lapsuudenkodista Rantueelta, joka on ollut heidän kotinsa viimeiset kaksikymmentä-seitsemän vuotta. Tulevaisuudessa sillä tontilla jatkaa elämää perheen tytär perheineen, eli vanhaa kotimaisemaa ei tarvitse ihan lopullisesti hyvästellä.

Uuden kodin valmistumista ja uusia naapureita odotetaan jo innostuneena. Ehkäpä uusista naapureista löytyy seuraa vaikkapa uimaan tai lenkille.

Sirkka, Antero ja muut Harjun Ilonan asukkaat pääsevät muuttamaan uusiin, valoisiin ja iloiseihin kaupunkikoteihinsa maaliskuussa 2026.

Jaso-talojen toimintakonsepti on aina sama, mutta jokainen asukas yksillöllinen.

Talon sydän on sen asukkaat

Tutustuimme Jaso-talojen asukkaisiin viiden kysymyksen verran:

1. Kerro joku pieni muisto, fakta tai hassu sattumus omasta asuinalueestasi?
2. Mikä kohta on oman kotisi lempipaikka ja miksi?
3. Jos naapurit kuvailisivat sinua, mitä he sanoisivat?
4. Kuvitellaan, että kaikki teidän talonne asukkaat yhdessä ovat urheilujoukkue, minkä nimen antaisit joukkueelle?
5. Kenet haluaisit naapuriksi tai millaiselle ihmiselle Jaso-asuminen mielestäsi sopii?

Riitta Sarja, Kuokkala

1. Meillä on tässä talossa upea piha ja paljon kukkia ja piha näkyy hyvin tuohon tielle ja viereiselle linkkipysäkillä. Useamman kerran ohikulkijat ovat pysähtyneet valokuvaamaan pihaa tai jääneet muuten ihmettelemään, että mitä pihalla puuhataan. Ollaan saatu ihan aplo-dejakin ohikulkevilta, kun tässä tanssitaan tai pelataan jotain.
2. Tykkään lukea sängyssä. Käyn kirjallisuusilloissa naapurikirjastossa, ja sieltä saa kirjasuosituksia, sekä pääsee keskustelemaan luetuista kirjoista. Kirjaston henkilökunta vetää iltoja kerran kuussa, eli ainakin sen verran kirjoja kuluu.
3. Pitkä vaalea ja kovaääninen.
4. Kunnan kaato, koska pelaamme porukalla mölkkyä. Kisailemme Huhtasuon kanssa vuoron perään vieraisilla. Ja täytyypä muuten mainita, että viimeisimmän kisan me voitimme!

5. Täällä pidetään huolta toinen toisistamme, mutta silti asuminen sopii aika omatoimisille ikäihmisille. Semmoisille, jotka tykkäävät olla ihmisten kanssa tekemisissä ja osallistua, vaikka ei se tietenkään pakollista ole.

Pirjo Tsusoff, Huhtasuo

1. Joku talvi sitten havahduin hassuun näkyyn. Olenko muuttanut etelänavalle? Lumisen puiston polulla kulki peräkanaa joukko pingviinejä. Ei suinkaan, vaan yläluokan poikia tummissa vaatteissaan kädet taskussa, huppu päässä, päät etukumarassa. Tämä sama hyväntuulinen näky on toistunut myöhemminkin.
2. Keittiön pöydän ääressä on mukava istuskella, sillä siitä avautuu upea näkymä lähipuistoon ja pihamaalle. Ylhäältä voi seurailta kuinka kasvit viljelylaatikoissa kasvavat ja kukat kehittyvät. Koiranulkoiluttajat tekevät tuttuja lenkkejä päivästä toiseen ja koululaiset kulkevat kotimatkojaan puiston läpi.
3. Olen ystäväystynyt lähinaapurini **Marjan** kanssa ja teemme paljon yhteisiä juttuja. Ehkä hän sanoisi, että olen ulospäin suuntautunut, positiivinen ja sisukas ihminen.
4. Koska olemme innokkaita ja halua kaikenlaiselle tekemiselle löytyy, niin voisimme olla Huhtasuon Hinku.

5. Tämä asumismuoto sopii erityisen hyvin ihmiselle, joka on kiinnostunut yhteisöllisyydestä. Täällä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa omaan asuinympäristöön ja siten myös omaan hyvinvointiin. Mutta kaikki ovat tervetulleita, erilaisuus on rikkaus.

Veikko Liimatainen, Palokka

1. Muutin Palokkaan viisi vuotta sitten, kun vaimo kuoli ja elämäntilanne muuttui. Pojalla oli silloin asunto Pappilanrinteellä ja minulla omakotitalo Puuppolassa. Niinpä me vaihdoimme pojan kanssa koteja. Nyt olen asunut kolme vuotta tässä Palokan Ilonassa.
2. Sänky. Olen ikäni tehnyt töitä, niin nyt huiiaan.
3. Minulla on nyt naisystävä tässä talossa, niin siitähän ne minua aina hännäävät...
4. Palokan painijat. Vaikka ei täällä kyllä ole vielä ikinä tarvinnut kenenkään kanssa painia.
5. Minulle ei ole väliä kuka naapurissa asuu, tulen kaikkien kanssa juttuun. Jaso asuminen sopii yksinäisille, aina on puhekaveria, eikä tarvitse ikinä olla yksin. →

Sirpa Rantala, Kangas

1. Tätini, nyt 86-vuotias, on asunut 60-luvulla Ailakinkadulla, joka oli siihen aikaan puuta-loaluetta. Joten alue on tullut tutuksi minulle jo silloin. Itse olen syntynyt tuossa Tourujoen sillan kupeessa, eli tavallaan olen palannut nyt synnyinsijoilleni.
2. Lempipaikkani kotona on TV tuoli. Siinä on hyvä istua ja katsoa TV:tä. Jalkalamppu selän takana antaa valoa käsitöiden tekemiseen. Ikkunasta on mielenkiintoista seurata Kankaan alueen muuttumista, kun uutta rakennetaan. Luontoa näkyy myös paljon, joten vuodenaikojen vaihtumista on kiva seurata.
3. On vaikea tietää mitä muut minusta ajattelevat, mutta luulen tulleen selväksi, että tykkään mökkeilystä, marjastamisesta ja sienestämisestä. Toivon, että ajattelevat myös minun olevan ystävällinen. Ainakin yritän olla loukkaamatta ketään.
4. Mukavat taistelijat. Olemme yhdessä ja yhteistyöllä saaneet muutosta niihin asioihin, joihin halusimme.
5. Jaso-asuminen sopii kaikille, jotka pystyvät huolehtimaan itsestään, siis itsenäiseen elämään. Pakkohan täällä ei ole osallistua mihinkään, mutta jos haluaa, niin erilaisia tapahtumia, ryhmiä, retkiä, jopa ulkomaanmatkoihin voit osallistua hyvässä seurassa.

Martti Pipinen, Vaajakoski

1. Minulla on ensimmäiset kokemukset Vaajakoskella asumisesta jo 70-luvulta. Urheilukentät, uimahalli ja Hutunki on ollut alueen parasta antia. Vaajakoskella asuminen on ollut aina yhtä hauskuutta, että en nyt keksi mitään erityistä muistoa tai sattumusta.
2. Keittiö on tullut viime aikoina tutuksi, kun yritän opetella ruoan laittamista. Mutta rehellisesti sanoen, ehkä TV-tuoli on kuitenkin paras paikka.
3. Sosiaalinen, hyvin kaikkien kanssa toimeen tuleva.
4. VISA, eli Vaajakosken Ilonan Seniorit Avuliaina.
5. Naapurista löytyy äijäjumppaan lähtijät, kortti- ja biljardikaverit, eli kyllä täältä löytyy jo aika monenlaista seuraa. Lisääkin eri lajeista innostuneita mahtuu mukaan!

Maria Sunikka, Laukaa

1. Tämä on vähän kuin neljän tien suht vilkas risteys, josta kuitenkin näkyy metsää, puita, kirkko ja kaksi järveäkin, jos on hyvä kaukonäkö ja asuu tarpeeksi korkealla.
2. Lempipaikkani on olohuoneen sohva ikkunan vieressä. Siinä näkee hyvin lukea, olen nimittäin intohimoinen lukija.
3. On se erakko!
4. Jason Kipakat.
5. Annetaan kaikkien kukkien kukkia. Jaso-asuminen sopii kaikille suvaitsevaisille, positiivisesti asennoituville ihmisille.

“Jaso-asuminen sopii kaikille suvaitsevaisille, positiivisesti asennoituville ihmisille.”

JASON ASUKASPROFIILI:

Ei mikään perusmummo, vai sittenkin juuri sellainen?

Tänä vuonna seitsemänkymmentä vuotta täyttäneet ovat syntyneet vuonna 1954. Silloin Suomea jälleenrakennettiin kiivaasti ja moni vauvakapalo kannettiin itse rakennettuun rintamamies- tai maalaistaloon. Lapsuudenkodit olivat yleensä ahtaita, eikä omasta huoneesta tai suihkusta ollut mahdollisuutta edes haaveilla. Viisikymmentäluvulla syntyneillä sentään oli nuoruus, vaikkakin usein lyhyt. Työelämään oli kova kiire ja perheet perustettiin selvästi nuorempina kuin nykypäivänä. Moni on muuttanut maalta kaupunkiin ja saanut elää Suomen nousukautta, jossa työelämä on vienyt eteenpäin, vapaa-aikaa ja harrastusmahdollisuuksia on ollut ja rahaa on voinut jäädä hieman jemmaankin. Moni seitsemänkymppinen on nyt isovanhempi ja jäänyt vasta pitkän työuran jälkeen eläkkeelle. Suuressa kuvassa elämä on ollut monin tavoin onnellista, mutta tuskinpa kukaan on säästynyt kokonaan ilman pettymyksiä tai takaiskuja.

Läpivalaisemme viereisellä sivulla miltä näyttää tavanomainen Ilona-asukas. Onko kuva tuttu, vai näyttääkö se sittenkin enemmän naapurilta?

PERUSMUMMON MÄÄRITELMÄ

”Perusmummo” on leikkisä stereotyyppi suomalaisesta isoäidistä, joka on lämmin ja huolehtivainen. Hän pukeutuu mukaviin ja käytännöllisiin vaatteisiin ja valmistaa perinteisiä ruokia, kuten pullaa ja lihapullia. Mummo on taitava käsitöissä, neuloo sukkaa ja jakaa elämäntarinoita, usein vanhan kansan arvomaailman mukaisesti. Hänen kodissaan on aina turvallista ja kotoisaa olla.

NAINEN

Jasolla on noin 500 asukasta, joista n. 70% on naisia ja n. 30% miehiä. Illoaan muutetaan keskimäärin 70-vuotiaana.

ELÄKKEELLÄ

”Työura on ollut pitkä ja suurimman osan ajasta samalla työnantajalla. Ammattitehtävät olivat selkeitä: sihteerit, sorvaaja, kampaaja, insinööri... Oli myös vielä tavallista, että äidit jäivät kotiin hoitamaan lapsia.”

ASUNUT AIEMMIN OMAKOTITALOSSA

”Suomalainen unelma saatiin toteutettua ja asuimme perheenä omassa talossa. Se tuntui siltä, että hallitsee omaa elämää ja että elämässä on ollut valinnanvaraa ja mahdollisuuksia enemmän kuin aiemmillä sukupolvilla.”

NAIMISSA

”Se oli silloin se normi. Siinä oli hyvää, mutta myös huonoa, että ei uskallettu tai kehdattu erota niin helposti.”

ENNAKOI TULEVAA

”Nyt kun oma toimintakyky ja terveys on vielä suht. hyvät, voi itse miettiä ja suunnitella miten ja missä haluan asua. Tulevaisuudessa vaikkapa liikkuminen voi olla vaikeampaa ja silloin koti on jo valmiiksi sitä varten suunniteltu.”

TUNTEE TURVALLISUUTTA

”Palvelut ja apu lähellä tuovat turvallisuuden tunnetta. Eikä tarvitse jokaiseen lampunvaihtoon pyytää lapsia, kun semmoisiin hommiin löytyy apua naapureista.”

ARVOSTAA TOISTEN IHMISTEN SEURAA

”Kun työelämä jäi pois, syntyi elämään aikamoinen sosiaalisten tilanteiden vaje. En ole välttämättä se porukan puheliain tyyppi, mutta on mukavaa, kun on yhteiset kahvihetket ja moikkailaan naapureita pihalla ja porraskäytävässä.”

MIETTII TALOUTTA JÄRJELLÄ

”Omakotitalon myyminen vapautti rahaa muuhun. Minä itse ja myös lapset hyödyimme tässä tilanteessa enemmän rahasta, kuin minulle epäkäytännöllisestä omakotitalosta.”

HALUAA ONNISTUA JA OSALLISTUA

”Omat rakkaat harrastukset ovat saaneet taas uutta puhtia, sillä täällä on tarvittaessa hyvät ja toimivat tilat ja jopa uusia kavereita harrastamiseen. Vaikkapa leipominen on täällä motivoivaa, kun kakulle löytyy aina myös syöjiä.”

ON AKTIIVINEN OMAN ELÄMÄNSÄ SANKARI

”Ilona-taloon muuttaminen oli oma päätös ja siten myös uusi innostava elämänvaihe. Tämän on tarkoitus olla se loppuelämän koti, mutta mistä sitä tietää mitä uusia ideoita tai asioita elämä vielä tuo eteen.”

Hyvä asuinympäristö edistää hyvinvointia

Vanhenemisen tutkimukseen monipuolisesti perehtynyt Outi Jolanki avaa senioriasumiseen liittyviä faktoja ja raottaa tulevaisuuden visioita.

Otetaan kohtalo omiin käsiin

Kaikille tuttu asia on, että Suomen väestö ikääntyy nopeasti. Yli 65-vuotiaita suomalaisista on noin 23 % mikä tarkoittaa yli 1,2 miljoonaa henkilöä. 70-vuotiaita ja tätä vanhempia on yli 800.000. Valtaosa iäkkäistä suomalaisista asuu itsenäisesti omassa kodissaan. Ympäristöministeriön mukaan asunnoista esteettömiä on vain 23 %. Vanheneminen ei automaattisesti merkitse huonoa terveyttä ja toimintakykyä, mutta yleensä jokainen kokee jonkinlaisia muutoksia terveydessään ja asuinympäristö voi joko helpottaa tai vaikeuttaa itsenäistä toimintaa ja liikkumista oman asunnon ulkopuolella. Asuntojen ja asuinalueiden suunnittelu ja rakentaminen on hidasta, joten on tärkeää ennakoida väestön muutoksia ja eri-ikäisten ihmisten huomioimista asumisen rakentamisessa.

Voi olettaa, että tarve erilaisille asumisen vaihtoehtoille myös vanhemmille ikäluokille lisääntyy myös siksi, että julkisten koti- ja hoivapalveluiden saamisen kriteereitä on viime vuosina tiukennettu. Julkilausuttuna tavoitteena on edelleen vähentää

ympäri vuorokautista hoiva-asumista, siirtää asukkaita kevennettyyn 'yhteisölliseen asumiseen' ja lisätä kotona asuvien iäkkäiden määrää. Nämä tavoitteet ja muuttunut palvelurakenne näyttää herättävän kansalaisissa epäilyksiä omasta ja läheisten tulevaisuudesta. Suomalaisten luottamus julkisten palveluiden saatavuuteen näyttää heikentyneen. Esimerkiksi Vanhustyön keskusliiton (VTKL, 2022) kyselyssä valtaosa vastaajista epäili iäkkäille tarkoitettujen palveluiden saatavuutta. Terve Suomi-tutkimuksessa (THL 2022) suuri osa palveluita tarvinneista oli kokenut ongelmia saatavuudessa ja saavutettavuudessa. Samaten Eläkeläisliittojen etujärjestön EETU ry:n vuoden 2022 kyselyssä suurimmiksi ongelmiksi koettiin sosiaali- ja terveystalouden saatavuus ja riittävyys, hoivapalveluiden laatu ja se saavatko iäkkäät ihmiset ja heidän läheisensä äänensä kuuluviin hoivapalveluiden asiakkaana. Epävarmuus avun saamisesta onkin yksi syy lähteä etsimään toisenlaista asuinpaikkaa vanhetessa. Haastattelututkimuksissa on ilmennyt, että monilla iäkkäillä uuteen asuntoon muuton taustalla on toive löytää asuinympäristö, jossa selviää itsenäisesti silloinkin, jos oma tai puolison terveys heikkenee eikä apua saada julkiselta taholta.

Ikäihmiset eivät ole yhtenäinen massa, vaan joukko erilaisia ihmisiä

Tiedetään, että yksinasuvat muuttavat herkemmin kuin puolison kanssa asuvat. Yksinasuvia oli vuonna 2023 Suomessa 1,33 miljoonaa (47 %), ja heistä 45 % oli 60-vuotiaita tai vanhempia. Enemmistö iäkkäistä

Outi Jolanki, dosentti, tutkimuspäällikkö, Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikkö (CoE AgeCare), Tampereen yliopisto, outi.jolanki@tuni.fi

ihmisistä ei koe yksinäisyyttä, mutta osalle se on todellinen ongelma. Yksinasuva voi kokea yksinäisyyttä seuran puutteen vuoksi eivätkä sosiaalisen median etäyhteydet korvaa kasvokkaisia kohtaamisia. Suurin osa yksinasuvista (65 %) asuu kerrostalossa. Erityisesti hissittömässä tai muuten esteellisessä kerrostalossa asuvalla yksinasuvalla jo kodista ulospääsy voi tuottaa ongelmia.

Haastattelututkimuksissa on havaittu, että yksi tärkeä syy etsiä uuteen asuntoon ja asuinympäristöön on toive aktiivisemmasta sosiaalisesta elämästä ja pyrkimys torjua yksinäinen vanhuus. Tiedetään, että sosiaalinen vuorovaikutus on keskeinen elämänlaadun ja hyvinvoinnin tekijä ja sosiaalinen toiminta ylläpitää myös fyysisistä terveyttä. Uudet senioriasumisen mallit, joissa tavoitteena on mahdollistaa asukkaiden kohtaamiset ja luoda edellytykset yhteiselle toiminnalle ovat siten todella tärkeitä.

Erilaisia asumisen vaihtoehtoja tarvitaan myös siksi, että iäkkäät ihmiset eivät ole yhtenäistä massaa, vaan heterogeeninen joukko ihmisiä, joiden sosioekonomiset taustatekijät, perhesuhteet, avio-asema, asumis-, työ- ja elämänhistoria, elämäntyyli ja tulevaisuuden tavoitteet ovat hyvinkin erilaisia. Myös iäkkäillä ihmisillä kulttuuriset ja sosiaaliset tekijät vaikuttavat asumistoiveisiin ja muuttokäyttäytymiseen. Suuret ikäluokat, jotka nyt ovat yli 70-vuotiaita ovat eläneet monilla tavoin toisenlaista elämää kuin vanhoista vanhimmat yli 90-vuotiaat suomalaiset. Tarpeet, toiveet ja sosiaaliset ja taloudelliset resurssit arjen ja asuinympäristön suhteen vaihtelevat ja siksi myös kysyntä erilaisille asumisen vaihtoehdoille lisääntyy.

Vanhuutta ja asumistarpeita ennakoidaan

Usein julkisessa keskustelussa toistetaan ajatusta, että vanhat ihmiset haluavat asua kotonaan eivätkä he halua muuttaa kodistaan. Mielikuva muuttottomista iäkkäistä on osittain myytti. Vanhemmat ihmiset muuttavat, vaikkakin vähemmän kuin nuoremmat. Eläkeikäisten ihmisten muuttaminen lisääntyy ja suuntautuu useimmiten taajamien keskusta-alueille ja palveluiden läheisyyteen. Vanhustyön keskusliiton kyselyssä vanhimmat vastaajat (yli 75-vuotiaat) pitivät vanhuuteen varautumisessa erityisen tärkeänä fyysisestä kunnosta, asunnon sopivasta sijainnista ja esteettömyydestä huolehtimista. Samoin vakuutusyhtiö Ilmarisen kyselyssä vuonna 2021 osoittautui, että eläkkeellä olevat ennakkoivat omaa tulevaisuuttaan ja miettivät eläkeajan asumista. Yli kaksi kolmesta vastaajista oli pohtinut, miten ja missä asuu vanhuusvuodet. Naiset olivat kiinnostuneempia yhteisöllisestä asumisesta samoin kuin muuttamisesta yleensäkin. Miehiä puolestaan kiinnosti enemmän nykyisen asunnon remontoiminen kuin muuttaminen.

Muuttoajatusten takana on usein myös toive helpottaa arkea. Suomessa monet haluavat jättää taakseen talviset lumenluomiset ja kesän ruohonleikkuun ja vanhan omakotitalon korjaustarpeet. Halutaan mukavampaa, leppoisampaa elämää, jossa ei tarvitse kiinnittää niin paljon huomiota asuntoon ja sen ylläpitoon vaan saada aikaa ja energiaa muille asioille.

Omannäköinen asuminen on hyvinvoinnin keskiössä

Onneksi Suomessa on viime vuosina herätty siihen, että senioriasunnoilla on kysyntää ja tarvitaan erilaisia malleja erilaisille asukasryhmille. Uusien kohteiden ja rakennuttajien sivuja katsellessa huomaa, että useimmissa kohteissa mainitaan asukkaiden yhteinen toiminta, yhteistilat ja sosiaaliset suhteet. Yhteisöllisyyttä ja yhteistoimintaa korostavat senioriasumisen kohteet ovatkin lisääntyneet nopeasti Suomessa. Asumisyhteisöistä Helsingissä sijaitsevat Loppukiri ja Kotisatama ovat varmaankin tunnetuimpia. Loppukiri on Suomen ensimmäinen seniorien asumisyhteisö, jossa asukkaat ovat keskeisiä toimijoita aina tontin valinnasta, rakennuttamisesta hallinnoimiseen ja yhteisen toiminnan järjestämiseen. Asumisyhteisö-konsepti vaatii asukkailta sitoutumista yhteisten asioiden ja talon hoitamiseen työryhmissä, joten monet kaihtavat asumisyhteisöjä siinä pelossa, ettei enää vanhetessa terveyden heiketessä pysty osallistumaan yhteisiin tehtäviin riittävästi. Ehkä siksi varsinaisia asumisyhteisöjä on toistaiseksi syntynyt vain muutamia. Niin sanottua kevyempää yhteistoiminnallista yhteisöllisyyteen

perustuvaa senioriasumista on syntynyt paljon enemmän.

Kevyemmin asukkaita sitouttavaa yhteisöllistä senioriasumista rakennuttavat sekä yksityiset rakennuttajat, että yleishyödylliset yhdistykset ja myös paikalliset tavallisten kansalaisten perustamat yhdistykset. Keskus-Suomessa Jyväskylässä jo pitkään vaikuttanut Varttuneiden asumisoikeusyhdistys Jaso on yksi näistä rakennuttajista. Jason Ilona-talojen tarina on poikkeuksellisen menestyksellinen ajattelun pitkää toiminta-aikaa ja talojen ja asukkaiden määrää. Ensimmäinen talo valmistui 2014 ja viimeisin kahdeksas talo on valmistumassa. Asukkaita taloissa on useita satoja, joten tässä katsannossa Ilona-talo konsepti on yksi menestyksekkäimmistä Suomessa. Ilona-talot ovat hyvä esimerkki siitä, miten aktiivisen kansalaisten perustaman yhdistyksen toiminta ja yhteistyö kaupungin kanssa tuottaa konkreettisia tuloksia. Ilona-talot ovat asumisoikeuskohteita, joissa kustannukset asukkaille ovat vastaavia vapaarahoitteisia kohteita edullisempia. Suomessa on paljon pienituloisia eläkeläisiä, joilla ei ole varaa muuttaa, koska heillä ei ole riittävästi pääomaa uuteen omistusasuntoon. Aso-asuminen on heille yksi mahdollisuus päästä kiinni parempaan asuntoon pienemmillä kustannuksilla. Jason Ilona-talojen menestyksenkäs leviäminen tarjoaa osoituksen siitä, että tarvitaan lisää kohtuuhintaisia senioriasuntoja, jotka ovat uusia, esteettömiä, sijaitsevat lähellä palveluita hyvien kulkuyhteyksien päässä, ja jotka tarjoavat mahdollisuuden aktiiviseen sosiaaliseen elämään ja harrastuksiin. Jason Ilona-talot ja muut yhteisölliset senioriasumisen kohteet ovat toivoa luovia asumisympäristöjä, jotka tarjoavat monenlaisia mahdollisuuksia asukkaille, mutta myös vertailukohtaa muille rakennuttajille millaisiin tekijöihin kiinnittää huomiota senioriasumisen rakentamisessa.

Sote-reformissa kuntien tehtäväksi jäi edistää kunta-laisten hyvinvointia. Ikäystävällisten asuinalueiden ja kohtuuhintaisten yhteisöllisten senioritalojen rakentaminen edistää konkreettisesti iäkkäiden kuntalaisten hyvinvointia.

Hyvää elämää hyvässä asuinympäristössä

Yhteistoiminnallista tai yhteisöllistä senioriasumista koskevassa tutkimuksessa on havaittu, että asuminen niissä koetaan pääsääntöisesti asukkaiden hyvinvointia lisäävänä. Tutkimustulokset ovat hämmästyttävän samanlaisia eri maissa ja erilaisia malleja edustavissa kohteissa. Kaikissa yhteisöissä niin myös asumisyhteisöissä on ongelmansa ja yhteisön rakentaminen vaatii myös asukkailta ponnistelua ja vastuunottoa. Tästä huolimatta asukaskokemuksissa hyvät puolet yleensä voittavat huonot puolet ja vaihtuvuus on suhteellisen pientä.

Tiedetään, että asuinympäristön ominaisuuksilla on suuri merkitys asukkaiden hyvinvoinnille ja erityisesti iäkkäillä, koska vanhetessa vietetään yhä enemmän aikaa lähiympäristössä. Asukkaille tärkeää on, että uudet senioritalot ja yhteisöt ovat nimensä mukaisesti uusia ja siten niiden asunnot ovat esteettömiä, taloissa on erilaisia yhteistiloja (ravintola, pesula, sauna, harrastetilat, 'olohuone', yhteispiha). Tärkeää on myös, että talot on rakennettu siten, että palvelut ovat lähellä tai helposti saavutettavissa hyvillä julkisilla liikenneyhteyksillä (bussi, palvelubussi), ja että lähistöllä on viheralueita ja luontoon pääsy on helppoa. Keskeistä on huomata se, että tilat ja sosiaalinen toiminta eivät suinkaan ole erillisiä asioita. Rakennettu ympäristö mahdollistaa itsenäisen toiminnan ja liikkumismahdollisuudet, mutta tarjoaa samalla mahdollisuuden kohdata muita ja tehdä asioita yhdessä muiden asukkaiden kanssa. Monille iäkkäille yhteisöllinen asuminen ei ole itsestään selvä vaihtoehto, koska voidaan arkailla yhteiseen toimintaan sitoutumista oman terveyden vuoksi tai epäillään jaksamista tulevaisuudessa. Senioritalojen erityispiirteitä ovat yhteisökoordinaattorit tai Ilona-taloissa toimivat toiminnanohjaajat, jotka ovat asukkaille tärkeä resurssi ja heidän koetaan helpottavan yhteistoimintaa ja asukkaiden osallistumista.

Tutkimusten mukaan sosiaaliset tekijät ja sosiaalinen ympäristö on yhtä tärkeää hyvinvoinnille kuin rakennettu ympäristö. Monet yhteisöllisten senioritalojen asukkaat kertovat uusien tuttuja ja jopa ystävien löytymisestä sekä yksinäisyyden lieventymisestä. Parhaimmillaan asukkaat tuntevat yhteenkuuluvuutta ja olonsa turvallisemmaksi kuin tavallisessa omakotitalossa tai kerrostalossa. Yhteisöllisessä senioritalossa, jossa tunnetaan toiset paremmin, on helpompi pyytää tai tarjota apua. Tärkeää on myös tietoisuus siitä, että pystyy auttamaan muita. Tietoisuus omasta tarpeellisuudesta muille lisää elämän

mielekkyyttä. Asukkaille on tärkeää myös valinnanmahdollisuus. Kuten yksi Ilona-talon asukkaista kuvasi: -Voi olla tekemässä ja menemässä yhdessä muiden kanssa. Toisaalta silloin kun haluaa toimintaa yksin tai puolison kanssa, voi tehdä niin.

SUOMALAISET YKSINASUVAT LUKUINA

- » Yksinasuvia oli 1,33 miljoonaa, joka oli 47 % kaikista asuntokunnista. Osuus on kasvanut kuusi prosenttiyksikköä vuodesta 2010.
- » Yksinasuvista 45 % oli 60 vuotta täyttäneitä.
- » Vuoden 2023 lopussa yli 860 000 yksinasuvaa asui kerrostalossa. Osuus oli 65 % kaikista 1,33 miljoonasta yksinasuvasta.

Lähde: Tilastokeskus, Asunnot ja asuinolot, 2023

IKÄASUMISEN TIETOLÄHTEITÄ:

Vanhustyön keskusliitto:

<https://www.vanheneminen.fi/asuminen>

Ympäristöministeriö:

<https://ym.fi/ikaantyneiden-asuminen>

Jason Ilona-taloissa
keitetään asukkaiden
yhteiset kahvit joka päivä
klo 14.00.

Kahville!!

Mikä yhdistää tämän joskus niin jäyhän kansan saman pöydän ääreen. Saa kielenkannat aukeamaan tai antaa luvan olla yhdessä hiljaa. Sen oivalsi Paulig jo yli 900 vuotta sitten ja Jason hallitus uudestaan kymmenen vuotta sitten. Asukkaiden yhteiset päiväkahvit ovat juurtuneet mukaan Jason Ilona-talojen arkeen.

Pelkkä kahvi ei kuitenkaan riitä. Se yksinään olisi ollut aivan liian lyhyt tie kestävän ja kehittyvän yhteisöllisyyden rakentamiseen. Kahvi on vähän kuin lähtöpiste, se minkä äärelle kokoonnutaan luomaan uutta ja suunnittelemaan tulevaa. Kahville on tuttua kutsua ja helppoa tulla, se ei vielä velvoita ketään mihinkään. Monelle riittää, että voi olla

mukana vain kahveilla. Yhteinen kahvihetki päivittäin on kuitenkin luonteva tapa saada asukkaat yhdessä kehittämään talon toimintaa ja tapahtumia. Yhteisöllinen toiminta lähtee aina asukkaista, mutta vaatii silti tiettyjä puitteita noustakseen lentoon. Jasolla oivallettiin heti, että kahvin lisäksi yhteiset tilat ja palkattu toiminnanohjaaja ovat ne puitteet, joiden päälle toimiva yhteisöllisyys voi rakentua.

Hieno ja täyteläinen toiminnanohjaus

Jason-taloissa toiminnanohjaajat ovat työhönsä koulutettuja sosiaalialan ammattilaisia. Heillä on työaika ja työtehtävät, jotka on laadittu Jason toimintaperiaatteiden mukaisesti. Toiminnanohjaaja

on vähän kuin talon hengetär tai reseptionin hoitaja. Hän tietää mitä talossa tapahtuu ja luotsaa talon toimintaa niin, että se on mielekästä, tasapuolista ja asujiensa näköistä. Toiminnanohjaaja on koordinaattori, joka pyrkii mahdollistamaan asukkaiden ideoimia tapahtumia, toimintoja tai käytänteitä.

Ohjattuna toiminnasta tulee kaikille yhteistä.

Hän ei kuitenkaan keitä kahvia, sen asukkaat tekevät itse.

Yhteiset tilat, laadusta tinkimättä!

Yhteisten olohuoneiden lisäksi Ilona-taloissa on yhteisiä kuntoilu- ja hyvinvointitiloja, askarteluhuoneita, keittiö ja pesutiloja. Tilojen suunnittelussa on pyritty tiettyyn väljyyteen, joka jättää tilaa asukkaiden omalle luovuudelle. Jos talosta löytyy vaikkapa useampi nikkaroija, voidaan etsiä yhteisistä tiloista paikka askareiden tekoon. Yhteiskäyttötilojen on tarkoitus olla oman kodin jatkeita, ei mitään laitoshuoneita. Kodikkaalla sisustuksella ja pehmeällä valaistuksella on merkittävä osa tilojen

Yhteinen huone tarvitsee oleilua, vasta silloin siitä tulee olohuone.

tunnelmassa. Yhteisessä olohuoneessa lyödään arki-iltoina korttia, seurataan saippuasarjoja ja luetaan lehtiä. Asukkailla on myös mahdollisuus varata yhteisiä tiloja omaan käyttöönsä, vaikkapa juhlien järjestämistä varten. Olohuoneen ja keittiön lisäksi monessa talossa niin sanotut hyvinvointitilat ovat olleet suosittuja. Niissä vaikkapa kauneusalan yrittäjät, hierojat tai jalkahoitajat voivat tarjota aika ajoin omia palveluitaan talon asukkaille. Mikä ihanampaa, kuin sujauttaa hoidon jälkeen aamutossut jalkaan ja tassutella uusilla pehmeillä jaloilla suoraan omaan kotiin.

Tunteella ja intohimolla

Jason toiminnan kivijalka on tukea ikääntyvien ihmisten omatoimista asumista. Toimintakyky ei kuitenkaan lähde jaloista tai käsistä, vaan sydämenpalosta. Kun intohimo omaan elämäntapaan ja harrastamiseen säilyy, pysyy toimintakyky

automaattisesti mukana. Jaso-toiminta kannustaa asukkaita jatkamaan omia harrastuksia ja houkuttelee löytämään uusia innostavia asioita. Joogaa, shakkia tai räp-runoilua ei ole koskaan liian myöhäistä aloittaa! Keväällä joku voi löytää itsestään sisäisen tomaatinkasvattajan naapurin innostamana tai päätyä bongaillemaan muuttolintuja ulkona yhdessä istuskellessa. Pelkästään naapureiden kanssa jutteleminen tuo arkeen lisää aktiivisuutta sekä mielelle, että keholle. Mikään intohimo ei kuitenkaan syty pakottamalla, se tarvitsee vain hyvät puitteet, niin tulitikut kipinän sytyttämiseen löytyvät jokaisen asukkaan omasta taskusta.

Yhteiset peli-illat kokoavat talon asukkaita yhteen. Lauta- ja korttipelien lisäksi monessa talossa on innostuttu mölkystä, tietovisoista ja biljardista.

Talojen toiminnanohjaajat työskentelevät kukin omassa talossaan, mutta tekevät yhteistyötä talojen toiminnan ja omien työtapojen kehittämisen tiimoilta.

Uteliaisuus ja intohimo lisäävät toimintakykyä.

Kaikkien yhteinen kirjahylly on yksi esimerkki onnistuneesta yhteisöllisestä toiminnasta. Hyviä ideoita monistetaan Ilona-talosta toiseen, mutta aina asukkaiden ehdoilla. Parhaat ajatukset yhteisöllisestä toiminnasta syntyvät asukkaiden keskuudessa, ei ulkopuolelta valmiiksi mietittynä.

Maalarin värrikäs elämä

Eino Vätilän elämä on ollut täynnä värejä. Hänellä on poikkeuksellisen tarkka värisilmä ja koko työuran mittainen kokemus maalarina. Joskus elämään on kuulunut myös harmaampia sävyjä.

Maalarin haastattelu on luontevaa aloittaa kysymällä hänen lempiväriänsä. Vastaus on yllättävän mutkaton ja varma: se on sininen. Ei liian tumma, eikä liian vaalea, vaan sopivasti taitettu sininen.

Einon ura maalarina alkoi jo viisitoistavuotiaana. Kotona arvostettiin ennen kaikkea työntekoa. Sitä tuon ajan taloissa ja kylissä kyllä riitti, sillä lapsuusvuosia väritti sota-ajat. Eino oli jo yhdeksänvuotiaana mukana muun muassa tukinuitossa ja myöhemmin juoksupoikana pyörä- ja huonekaluliikkeessä. Kerran lapsuudenkodissa vieraili itselleen ihan oikean ammatin opiskellut metallimies, ja hänen sanansa jäivät Einon mieleen. ”Kyllä miehen pitää itselleen ammatti hankkia”. Samoihin aikoihin Einon silmiin pisti ilmoitus, jossa haettiin maalarioppilaita. Pian viisitoista vuotta täyttävän Einon hakemus maalarikouluun tärppäsi kerralla.

- Oppimisjakso kesti neljä vuotta ja sen jälkeen oli vielä kahden vuoden mittainen jatko-oppi. Tuohon aikaan kaikki maalit sekoitettiin itse, oli osattava oikeat sekoitussuhteet, tunnettava kalkit, lakat ja väriaineet. Einolla oli tarkka värisilmä ja hän sai vastuulleen värien sekoituksen. Arkkitehdeillä oli piirustukset ja värimallit, joiden pohjalta oli löydettävä oikeat väriaineiden sekoitussuhteet. Tuohon aikaan maalarin työlisterille saattoi ilmestyä myös vaikkapa isojen mainoskylttien maalausta. Painokoneita ei vielä ollut, eli mainokset maalattiin käsin. Myös puupintojen oottrauksia ja koristemaalauksia tehtiin toisinaan, mutta pääosin maalattiin taloja.

Ruusunpunaiset vuodet

Juuri aikuisuuden kynnyksellä Einon elämään saapui ruusunpunaisia sävyjä ja Rakel, josta tuli Einon vaimo.

- Avioliitto oli hyvin sopuisa ja Rakel tyyni, rauhallinen ja sopeutuvainen ihminen. Elämä soljui mukavasti, eikä tarvinnut oikeastaan ikinä edes riidellä. Ainoa asia mistä puoliso Einoa joskus komenteli, oli hujan hajan jäävät vehkeet ja välineet. Keittiöön Rakel ei Einoa huolinut lainkaan, sillä siitä syntyi kuumelma vain enemmän hommaa kuin hyötyä. Valmis ruoka ei kompensoinut Einon jäljiltä sotkuun jäävää keittiötä. Eino olisi ollut innokas puuhailemaan ruoan parissa, mutta 50-luku oli kiivasta Suomen jälleerakentamisen aikaa. Silloin tehokkuus ajoi harrastuneisuuden ohi. Tuolloin oli vielä miesten ja naisten työt, eli Eino rakensi perheelle taloa.

“Elämä koostuu pienistä ilon ja surun hetkistä. Elämään osaa jo suhtautua aika rauhallisesti, kaikkine sen tarjoamine väreineen.”

Oma punainen talo

Ensimmäinen Einon rakentama talo oli Muurassa ja melko pieni ja vaatimaton. Siinä oli kaksi huonetta ja pieni makuualkovi. Pian pienen talon viereen nousi kuitenkin isompi, punainen kalkkitiili talo. Eino kaatoi itse metsästä puut talon tekoon. Lähes kaikki tehtiin itse, omin käsin ja mahdollisimman taloudellisesti.

- Muurarin otin tekemään muuraushommat, mutta muuten tein kaiken itse päivätyön ohessa. Se oli mielekästä ja opettavaista tekemistä. Nuorena oli voimia, intoa ja tekemisen paloa.

Isä, yrittäjä ja kasvattaja

Perheeseen syntyi kaksi tyttölasta, peräkkäisinä vuosina, 50-luvun alkupuolella.

-Tuohon aikaan lasten kasvatukseen ei tarvittu mitään tavoiteajatusta. Lapset kasvoivat siinä muun elämän mukana ja oppivat ja näkivät mitä perheessä tehtiin. Tytöt olivat kilttejä ja lukivat läksynsä. Einon omat opinnot ja työt tekivät miehestä yrittäjän vuonna 1975. Maalaus- ja saneerausliike Eino Välilä työllisti parhaimmillaan kolmisenkymmentä työntekijää. Eino oli pidetty työnantaja.

- Asiat tai vaikkapa työssä tapahtuneet virheet selvitettiin aina keskustelemalla. ”Virheistä oppii” oli tärkeä ajatus. Aina porukalla mietimme, miten voisimme välttää samat kimmellukset jatkossa. Einon työmaalla ei ikinä huudettu, vaikka tuohon aikaan semmoistakin työpaikkakulttuuria saatettiin joissain paikoissa kannattaa. Omien lastensa lisäksi Eino kasvatti monta nuorta miestä yrityksensä suosissa ja siirsi maalarin oppeja nuoremmille.

- Minä olin vähän kuin isähahmo monelle nuorelle miehelle, ja on ollut imartelevaa kuulla, että vielä tänäkin päivänä minua pidetään hyvänä työnantajana. Ilona-talossa asuu tälläkin hetkellä eräs mestari, joka kertoilee, että Einon firmassa työt tehtiin aina hyvin. Se oli elämässä iloisten värien aikaa ja Eino rakensi perheelleen Petäjävvedelle vaaleansinisen huvilan, jossa saattoi viettää myös vapaa-aikaa.

Elämän harmaat sävyt

90-luku sekoitti Einon elämään uusia sävyjä. Lama rymisteli monet yritykset nurin ja niin kävi myös Einon saneeraus- ja maalausliikkeelle.

- Se oli mahdotonta aikaa. Rahat, talo, huvila ja kaikki meni siinä. Tuohon aikaan Jyväskylässä oli esimerkiksi vain yksi nosturi, ja kun sen toiminta vaikeutui, oli sillä isot vaikutukset monen rakennusyrityksen toimintaan. Ongelmat pääsivät ker- tautumaan ja yrityksiä kaatui rytinällä. Konkurssin lisäksi Rakel-vaimo menehtyi 90-luvulla tapatur- maisesti hoitovirheen vuoksi. Elämä näytti Einolle synkempiä sävyjään, mutta oma elämä kuitenkin jatkui.

Aina katse eteenpäin

Kun on varaton ja yksin, alkaa kaikki jollain tasolla alusta. Eino hankki purkukuntoisen talon Hanka- salmelta. Talo oli käytännössä rakennettava ko- konaan uudestaan. Se oli työläämpää, kuin uuden rakentaminen, mutta vallitsevassa tilanteessa ja lä- hes rahattomana kuitenkin mahdollista. Talossa oli hyvät tulisijat ja toimiva leivinuuni, eli tällä kertaa Eino ei tarvinnut projektiinsa edes muuraria.

- Idea perustui siihen, että osasin tehdä itse ja saatoin edetä pikkuhiljaa. Remontoin samalla lähi- alueen rakennuksia, joista sain rahaa oman taloni edistämiseen. Talosta tuli lopulta valmis ja hyvä koti minulle. Maalasin sen punaiseksi. Kun talo myöhemmin myytiin, sai Eino siitä ihan kohtuulli-

sen hyvän hinnan. Hän oli taas omalla osaamisel- laan ja ahkeralla työllään onnistunut kerryttämään hieman pesämunaa.

Oman elämänsä maalari

Kymmenen vuotta sitten Eino muutti juuri valmis- tuneeseen, ensimmäiseen Ilona-taloon Huhtasuol- le. Kerrostalossa asuessa jatkuva käsillä tekeminen on rauhoittunut, vaikka ensin ajatuksissa oli ottaa vähän lautoja mukaan muuttokuormaan. Täällä sellainen olisi jopa ollut mahdollista, sillä yhtei- sissä tiloissa pieni puutyöpaja olisi onnistunut ihan hyvin. Nyt kuitenkin on ollut aikaa paneutua esimerkiksi siihen ruoan valmistukseen. Omassa keittiössä on omat säännöt, ja ruoka valmistuu joka päivä omien mielitekojen mukaan. Perheen naiset tosin olivat taas vähällä sotkea Einon keittiöpuu- hailua, kun tytär tilasi isälleen valmisruokapalvelun kuukaudeksi kokeiluun.

- Sen ajan söin valmiita ruokia, mutta sitten sanoin, että kiitos vain, mutta tähän en kyllä lähde. Omien lasten lisäksi Einon elämään on muodostu- nut uusi perheyhteisö Ilona-talon asukkaista.

- Täällä kaikki saavat olla milloin milläkin päällä, mutta ketään ei silti jätetä yksin. Aina löytyy jut- tukaveria, mutta myös yksityisyyttä oman kodin suojasta. Täällä ollaan kaikki vähän kuin samaa perhettä. Kaikkineen elämä on yli yhdeksänkym- mentävuotiaalle Einolle tasaista ja seesteistä.

- Elämä koostuu pienistä ilon ja surun hetkistä. Elämään osaa jo suhtautua aika rauhallisesti, kaik- kine sen tarjoamine väreineen.

Kutsu

Jason Ilona-talojen asukkaille

Tervetuloa seuraamaan Jason 10-vuotisjuhlaa oman talosi yhteiseen olohuoneeseen torstaina 31.10. klo 14.00 alkaen!

- 14.00 Juhlatilaisuuden avaus**
- 14.05 Sujuvaa ja laadukasta asumisen arkea ikäystävällisesti**
Jyväskylän kaupungin asumisen asiantuntija Piia Sipinen
- 14.30 Ikäntyneet arjen ja asumisen aktiivisina toimijoina**
Vanhustyönkeskusliiton toiminnanjohtaja Anni Lausvaara
- 15.10 Ilona-talot asukkaiden kokemana**
Paneelikeskustelu
- 15.40 Tilaisuus päättyy**

Juhlatilaisuus välitetään yhteistilan televisiolle ammattilaisten toimesta.

